

УВОД

Трактатът „Дао Дъ Дзин“ е написан вероятно преди около две хиляди и петстотин години, може би от човек на име Лао Дзъ, който навярно е живял горе-долу по същото време като Конфуций. Нищо за този труд не е сигурно, освен че е на китайски, че е много древен и че говори на хората, все едно е бил написан вчера.

Първият „Дао Дъ Дзин“, който видях, беше изданието на Пол Карус от 1898 г., подвързано с жълта платнена подвързия и със синьо-червени китайски винетки и йероглифи. За мен тогава това беше мистериозен, вдъхващ уважение том, който скоро започнах да проучвам и се оказа, че вътре е по-очарователен, отколкото отвън. Книгата беше на баща ми и той я четеше често. Веднъж го видях да си води някакви бележки по нея и го попитах какво прави. Той ми каза, че си отбелязва кои глави би искал да бъдат прочетени на погребението му. Ние прочетохме тези глави на неговата заупокойна служба.

Аз все още имам книгата, тя е вече на деветдесет и осем години, допълнително е украсена с червена залепваща лента, която държи гръбчето ѝ и аз съм отбелязала главите, които бих искала да бъдат прочетени на моето погребение. В Бележките обяснявам защо смятам, че съм имала късмета да попадна на Лао Дзъ точно в това издание. Тук само ще кажа, че имах късмета да го открия толкова млада, така че да мога да живея с тази книга през целия си живот.

В Бележките разглеждам и други аспекти на моята версия на този труд и с какво тя е по-различна. Тук искам да обясня съвсем кратко защо тя се появи на бял свят.

Трудът „Дао Дъ Дзин“ отчасти е написан в проза, отчасти в поезия. Но според съвременните разбираня за поезия, която се дефинира не от римата и стъпката, а от подчертаната интензивност на езика, целият трактат е поезия. Аз исках да уловя тази поезия, нейната стегната странна красота. Повечето преводи са хванали смисъла в техните мрежи, но са позволили красотата прозаично да им се изплъзне. А в поезията красотата не е декорация – тя е смисълът. Тя е истината. Ние знаем това от достоверни източници.

Научните преводи на „Дао Дъ Дзин“, представящи книгата като наръчник за владетели, слагат акцент върху уникалността на даоисткия мъдрец, неговата мъжественост и авторитет. Езикът в най-популярните версии е увековечен и изкривен. Аз исках Книгата на Пътя да бъде достъпна за съвременния немъдр, немогъщ и може би не от мъжки пол читател, който не търси езотерични тайни, а слуша един глас, говорещ на сърцето му. Бих искала също този читател да разбере защо хората са обичали тази книга в продължение на две хиляди и петстотин години.

Това е най-прекрасният от всички велики религиозни текстове – забавен, страстен, добродушен, скромнен, несъкрушимо суров и неизчерпаемо осветяващ. От всички дълбоки извори, това е най-чистата вода. За мен това също е и най-дълбокият извор.

– Урсула Ле Гуин

Коментарите под черта при някои от главите са мои индивидуални реакции на текста. Те са особени, ненаучни и могат да бъдат пренебрегнати от читателя, ако не ги намира за полезни. Бележките в края на книгата съдържат по-подробни наблюдения върху текста и обясняват как съм стигнала до моята версия с помощта на наличните източници и напътствия.

1

ДАО

Пътят, по който можеш да вървиш,
не е истинският път.
Името, което можеш да назовеш,
не е истинското име.

Небето и земята
започват в неназованото:
името е майката
на десетте хиляди неща.

Така неискащата душа
вижда скритите неща,
а вечно искащата душа
вижда само каквото иска.

Две неща, един произход,
но с различно име,
чиято същност е мистерия.
Мистерията на всички мистерии!
Вратата към скритото.

Удовлетворителен превод на тази глава смятам, че е съвършено невъзможен. Тя съдържа цялата книга. Мисля, че тя е нещо като Алефът от историята на Борхес: ако я разбих правилно, тя съдържа всичко.

2

ДУХОВНА ХРАНА

Всички на света, знаейки,
че красотата е красива,
правят грозота.

Всички на света, знаейки,
че добротата е добро,
правят зло.

Защото видимото и скритото
се пораждат едно друго;
трудното и лесното
се допълват едно друго;
дългото и късото
се оформят едно друго;
високото и ниското
зависят едно от друго;
гласът и звукът
правят заедно музиката;
„преди“ и „след“
идват едно след друго

Затова мъдрата душа
прави, без да прави,
учи, без да говори.

Нещата в този свят
съществуват, те *са*;
ти не можеш да ги отречеш.

Създавай, но не притежавай;
прави, но не предявявай права;
върши си работата, но не трупай,
защото само нещата, в които
не се вкопчваш, остават при теб.

Онова, което разчитам в тази глава, е, че ценностите и идеите са не само културно обусловени, но са също така част от взаимодействието на *ин* и *ян*, великите противоположности, които поддържат живия баланс на света. Да вярваме, че нашите идеи са вечни истини, които описват изчерпателно действителността, е тъжна арогантност. Да се откажем от това схващане, означава да стъпим на сигурна земя.